



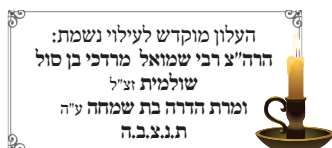
# מפעל דף היומי בעיון

סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור ב"י שו"ע מ"א ט"ז ומשנ"ב על הדף

כולל ומכון ראש פינה:

כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרויקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שיעורים ליבו חפץ | כולל שיעורי שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היומי במלגה מכובדת למגידי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהמלצת גדולי ישראל מכל העדות והתנועות | מבחנים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנוקדים ואברכים עמלי תורה

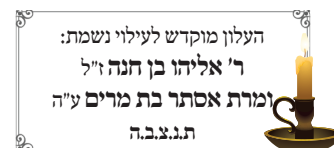
יום ד' ז' שבט-יום ג' י"ג שבט תשפ"א



העלון מוקדש לעילוי נשמת:  
הרה"צ רבי שמואל מרדכי בן סול  
שולמית זצ"ל  
ומרת הדרה בת שמוחה ע"ה  
ת.נ.צ.ב.ה

## מסכת פסחים ס' ס"ו

שבוע פרשת בא



העלון מוקדש לעילוי נשמת:  
ר' אליהו בן חנה ז"ל  
ומרת אסתר בת מרים ע"ה  
ת.נ.צ.ב.ה

## הקדמה להלכות קרבן פסח

### ביאור המצוה והכנת הקרבן

א. מצות עשה לשחוט את הפסח בארבעה עשר לחדש ניסן אחר חצות, ואין שוחטין אלא מן הכבשים או מן העזים בלבד זכר בן שנה [רמב"ם פ"א ה"א].

ב. ענין המצוה הוא, שמתקבצין אנשים מישראל לחבורות, ולוקחין מן השוק או מביתם גדי אחד או שה, תמים זכר בן שנה, ושוחטין אותו בעזרת בית המקדש ביום ארבעה עשר בניסן בין הערבים, ואחר כך לערב אוכלין אותו בין כולם אחר מאכלם, שמצותו לאוכלו על השובע [לשון החינוך מצוה ה']. ואמנם לדעת ר' נתן [ע"ח ב'] אכילה לא מעכבא, אך קי"ל כרבנן [שם] דאכילה מעכבא, ולכן אם נטמא הבשר קודם זריקה אינו זורק את הדם, וכן אם נטמאו הבעלים, ולכן חייבים בפסח שני [רמב"ם פ"ד ה"ב], אמנם אם נטמאו אחר זריקה פטורים מפסח שני [צ"א א', רמב"ם פ"ה ה"ט].

ג. בן שנה שאמרנו הוא תוך שנתו הראשונה מבן שמונת ימים עד שנה תמימה מיום ליום [רמב"ם מעשה הקרבנות פ"א ה"א], משנולד [תוס' ערכין י"ח ב'], ואם הוסיף על השנה שעה אחת נפסל, אפילו היה בן שנה בשעת שחיטה והוסיף על השנה בשעת זריקה נפסל עד שיהיה בן שנה עד שעת זריקה [רמב"ם שם ה"ג].

ד. אפילו ביום השמיני מקריבים אותו לכתחילה [שם ה"ב]. ואף שבשאר קרבנות חובה תקנו חכמים להמתין לכתחילה עד יום שלשים למצוה מן המובחר, מ"מ בפסח לא חשו לכך לפי שאינו נאכל אלא למנויו, שלא יבא לידי נותר [ר"ש ורא"ש סוף פ"א דפרה].

ה. יש אומרים שצריך לכתחילה לבקר את הקרבן מכל מום הפוסלו, ארבעה ימים קודם שחיטה [להלן צ"א א' לפירוש רש"י ותוס' שם, וכ"ה בתוס' צ"ה א' ד"ה מה, ובאור זרוע הלכות פסחים ס"י רט"ז], ויש אומרים שביקור מעכב אף בדיעבד [כן משמע מסוכה מ"ב א' ר' יוסי אומר השוחט את התמיד שאינו מבוקר כהלכתו בשבת חייב חטאת, ופירשו תוס' שם דהיינו ביקור ד' ימים קודם שחיטה. ועי' כפות תמרים שם]. ויש חולקים שהפסח אינו צריך ביקור ד' ימים, ודיו שיבקרו קודם שחיטה וימצא תמים [מהשמטת הרמב"ם דין זה לגבי פסח, עי' חזו"א שם צ"א א', וכן השמיט דין זה בתמיד ונראה שסובר שגם שם אינו מעכב, עי' חזו"א שם].

ו. רשאי להקדישו אימתי שירצה אף זמן רב לפני ארבעה עשר [מאירי צ"א א'], או אף בו ביום סמוך לשחיטה [פסחים ס"ו ב'], והיו רגילים להקדישו ביום ארבעה עשר [כן מוכח להלן צ"ח א', וכ"כ רש"י שם ד"ה אלא].

ז. מקדישים הפסח אפילו בשבת [ס"ו א' ברש"י, רמב"ם פ"א ה"ט], וכן נמנים עליו אפילו בשבת, ומניח טליתו אצלו למשכון ועושה עימו חשבון לאחר יום טוב [שבת קמ"ח ב'].

### הודעה חשובה

ניתן להקדיש את העלון מידי שבוע להצלחה או לע"נ, וכן אפשר לפרסם ספרים בלבד בעמוד האחרון של העלון, העלון מודפס 20,000 עותקים ומופץ בכל הארץ, מלבד זה הוא נשלח במייל לרבבות אנשים, ומהם זה נשלח לעוד רבבות רבות של אנשים, כך שמעיינים בו למעלה ממיליון איש מידי שבוע, בהקדשה אחת אתם מנציחים את יקירכם במפעל התורה וזיכוי הרבים מהגדולים בעולם, או זוקפים להצלחתכם את זכות הרבים ולימוד התורה של ציבור ענק זה, מעלת לימוד התורה היא הסגולה הבדוקה והמועטה יותר מכל הסגולות שבעולם, בסכום של \$1,000 תוכלו לזכות בהקדשה זו, כל הקורא זוכה! רק שני הקדשות יופיעו מידי שבוע בעמוד הראשון של העלון! או פירסום של ספרים, עמוד שלם \$1,000 וחצי עמוד \$500, בפרסום זה אתם חוסכים הוצאות גדולות של הדפסה והפצה. לפרטים: בטלפונים או במייל המופיעים בתחתית העמוד. וכן ניתן לשלם בנדרים פלוס או בקהילות על שם מכון ראש פינה, ולכתוב שם את פרטי ההקדשה

כולל ומכון ראש פינה:

ח. מי שביטל מצוה זו בזדון ועבר יום ארבעה עשר ולא הקריב והוא לא טמא ולא בדרך רחוקה הרי זה חייב כרת, ואם ביטלה בשגגה פטור [רמב"ם פ"א ה"ב].

### החייבים בקרבן פסח

א. בדין נשים, נחלקו תנאי [להלן צ"א ב'] בחיוב נשים בפסח ראשון ושני, וברמב"ם [פ"ב ה"ד] כתב, שעושים חבורה כלם נשים אפילו בפסח שני, ונראה שנשים חייבות בקרבן פסח ראשון ושני [כדעת ר' יוסי שם], וכן משמע ממה שכתב [פ"א ה"א] אחד האיש ואחד האשה חייבין במצוה זו. אמנם יש ראשונים שפסקו כר' יהודה שבראשון הם חייבות ובשני הם פטורות [עי' בליקוטי הלכות להלן שם]. ולכו"ע לא קי"ל כר"ש הסובר [שם] שבין בראשון בין בשני פטורות.

ב. בדין קטן. בגמ' סוכה [מ"ב ב'] איתא, קטן שיכול לאכול כזית צלי שוחטים עליו את הפסח, ופירש"י שממנין אותו על בני חבורה. ולקמן [פ"ח א'] מבואר, שאפטרופוס יכול לשחוט על הקטן אף כנגד דעתו כיון שנאמר "שה לבית". ופירש"י, שהלימוד מפסוק זה שאיש בעל הבית יקח הפסח לאנשי ביתו אף כנגד דעתם [וכן ביאר המאירי]. אמנם התוס' ביארו, שהלימוד מפסוק זה שמדאורייתא אין צריך מינוי על הפסח אלא יכולים לאכול ממנו בלי מינוי, שר' זירא [שהוא בעל המימרא כאן] סובר בנדרים [ל"ו א'] ד"שה לבית אבות" לאו דאורייתא [ועי' להלן בדין המינוי על הפסח]. ואין בזה משום ספיה לקטן, כיון שיש בזה חינוך למצוה. והר"ן והתוס' בנדרים [שם] פירשו, שאף שבשאר בני אדם הראויים להימנות על הפסח מחייבים הם בכך, אך קטן כיון שלא שייך בו מינוי אינו מחוייב. והרמב"ם [פ"ב ה"ד] כתב, שאין עושים חבורה שכולה קטנים שאינן בני דעת. עוד פסק [פ"ה ה"ז] שקטן שהגדיל בין שני פסחים חייב לעשות פסח שני [כדעת רבי להלן צ"ג א'], אך הוסיף, שאם שחטו על הקטן בקטנותו הרי הוא פטור מפסח שני. ובמפרשים האריכו בביאור שיטתו [ובחיידושי רבינו חיים הלוי ובאור שמח פ"ה ה"ז ביארו, שלדעת הרמב"ם וכן לדעת רש"י והמאירי הנ"ל לעולם שה לבית אבות דאורייתא, אלא דשייך בקטנים מינוי בלי דעתם].

### דין המינוי על הפסח ושיכולים להימשך ממנו

א. אין שוחטים את הפסח אלא למינוי שנאמר "תכוסו על השה" [להלן ס"א א', רמב"ם פ"ב ה"א]. ואלו המתמנים על הפסח קרויים 'בני חבורה' [רמב"ם שם]. ובגמ' נדרים [ל"ו א'] נראה [במסקנא שם], ש"שה לבית אבות" [דהיינו שחייבים להימנות קודם] לאו דאורייתא. אמנם בירושלמי [פ"ח ה"א] משמע דהוא דאורייתא. והאחרונים האריכו בדעת הרמב"ם בזה [עי' משי"כ בקטע הקודם בדין קטן].

ב. יש שכתבו שמינוי זה אינו נעשה בדיבור בלבד אלא ע"י זכיה וקנין בדמי לקיחתו [רש"י פסחים ע' ב' גיטין כ"ה ב' זבחים נ"ו ב', ובפסקי תוס' רפ"ב], או בקנין אחר המועיל [פסקי תוס' שם].

ג. יכולים להימנות אחרים אף אחר שהקדישוהו בעליו לשם פסח [פ"ט ב', צ"ח ב' ועוד].

ד. אשתו ובניו הגדולים אין ממנם אלא מדעתם, אלא שבאלו אפילו בסתם ששתקו ולא מיחו הר"ז כמדעתם. ואם מיחו אין יוצאים אלא בשל עצמם. ועל בניו הקטנים שוחט בין מדעתם בין שלא מדעתם [פ"ח א', רמב"ם פ"ב ה"ח ט"י].

ה. מתמנים עליו כל זמן שהוא חי [ס"א א', רמב"ם פ"ב ה"א], עד כמה נמנים על הפסח עד שיהיה בו כזית לכל אחד ואחד, ונמנין עליו ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחט כיון שנשחט אינו יכול למשוך את ידו שהרי נשחט עליו [פ"ט א', רמב"ם שם ה"ד].

ו. אם נמשכו כל המנויים על הפסח ונשאר ללא בעלים שוב אין הקרבן ראוי לפסח ויקרב שלמים לפי כך אם רוצים למנות חבורה אחרת תחתיהם לא ימשכו ידם מן הפסח ואח"כ ימנו אחרים, אלא ישיירו אחד מהם ורק אחר שימנו עליו האחרים יכול גם הוא למשוך ידו [צ"ט א', ושם צ"ח א' לגבי יורש. ועיין תוספות ע"ג ב' ורמב"ם פ"ד ה"ה], ויש אומרים שאי אפשר למנות עליו אם כן אחד מבני החבורה הראשונה קיים עמהם [כן פסק באור זרוע כרב יהודה צ"ט א' כסתמא דמתניתין שם, ודלא כסתמא פ"ט א' ע"ש ברש"י, וכן צידד בתויו"ט ולח"מ פ"ג ה"ז לדעת הרמב"ם].

### זמן השחיטה, דיני השחיטה עד אחר הקטרת האימורין

א. שחיטת הפסח אחר חצות, ואם שחטו קודם חצות פסול, ואין שוחטין אותו אלא אחר תמיד של בין הערבים, אחר שמקטירין קטרת של בין הערבים ואחר שמטיבין את הנרות מתחילין לשחוט את הפסחים עד סוף היום, ואם שחטו אחר חצות קודם תמיד של בין הערבים כשר ויהיה אחד ממרס בדם הפסח עד שיזרק דם התמיד ואחר כך יזרוק דם הפסח אחריו, ואם נזרק דם הפסח קודם דם התמיד כשר [נ"ח א', ס"א א', רמב"ם פ"א ה"ד].

ב. שחיטת הקדשים כשרה בזרים ואף הפסולים לעבודת כהונה מותרים לשחוט קודשים לכתחילה [להלן ס"ד ב' ועוד], ובקרבן פסח היה הדרך ששוחט ישראל [כן נראה ברש"י זבחים י"א ב'], והיו מביאים הסכנים עמם מביתם [פסחים ס"ו א', ע' א'].  
ג. הסכין ששוחטים בו זבחים לכתחילה אינו אלא סכין של כלי שרת, ואם שחט בכל דבר ששוחטים בו החולין כשר [רמב"ם מעשה הקורבנות פ"ד ה"ז, ורמב"ן חולין ג' א', אבל דעת התוס' שם דכשר לכתחילה ובלבד שיהא עשוי כלי], ויש פוסלים כל שאינו כלי שרת ולפי כך צריך שיהיה הסכין ממיני המתכות וצריך להקדיש הסכין קודם שחיטה [תוס' זבחים מ"ז א' פסחים ס"ו א', וכן דעת הריטב"א ור"ן ריש חולין, ודעתם שהוא כלי שרת ואף עפ"י שהוא אינו ממיני המתכות].



ד. השוחט צריך שיברך קודם שישחט אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על שחיטת הפסח [פסחים ז' ב'] ולדעת הרמב"ם [פ"א מברכות ה"ב] כששוחט לעצמו מברך 'לשחוט הפסח'. שחט ולא ברך כשר [כדמצינו ביו"ד סימן י"ט ס"א].

ה. אם שוחט לעצמו מברך 'שהחיינו' ואם לאחרים אינו מברך [עפ"י הרמב"ם הנ"ל]. ואם הבעלים עומדים שם יברכו הם שהחיינו [עפ"י יו"ד ס"י רס"ה ס"ז].

ו. צריך השוחט שתהיה מחשבתו לשם הזבח ולשם בעליו, ואם שחטו סתם כשר [ס' ב' ס"א א', רמב"ם פ"ד ה"א, ופסוה"מ פט"ו ה"ג]. אם שינה שמו בשוגג אם טעה ודימה שזה קרבן אחר כשר שעקירה בטעות אינה עקירה [רמב"ם פסוה"מ פט"ו ה"א], ויש חולקים [אור זרוע ס' רכ"ג. ותלוי בסוגיא להלן ע"ב א' עיי"ש].

ז. דם הפסח הוא בשפיכה אחת כנגד היסוד מאיזה רוח שירצה משלש זוויות המזבח, שהרי קרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד [רמב"ם פ"ד ה"ו, ודלא כריה"ג הסובר לקמן ס"ד ב' שהפסח בוריקה], וקורעו וממחה את קרביו עד שמסיר מהן הצואה והפרש, ומוציא את האימורין ונותנן בכלי ומולחן ומקטירן הכהן על גבי המזבח, וכיצד תולין ומפשיטין, מסמרות של ברזל היו קבועין בכותלים ובעמודים שבהן תולין ומפשיטין, וכל מי שלא מצא מקום לתלות מקלות דקים וחלקים היו שם מניח על כתפו ועל כתף חבירו ותולה ומפשיט. ומקטירין אותן חלבין כל זבח וזבח לבדו, ובעל הזבח נוטל פסחו עם העור שלו ומביא לביתו לירושלים וצולהו ואוכל לערב [ס"ד א', וברמב"ם שם ובה"ד].

## דף ס'

... תא שמע: שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו, לערלים ולטמאין – פסול ...

**דין חבורה של חולים וזקנים שאינם יכולים לאכול כזית פירש"י**, ד'שלא לאוכליו' היינו לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול כזית, ואין בו מנויין אחרים אלא הן.

ולקמן [צ"א א'] אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי רבי יהודה. ורבי יוסי מתיר. ואפילו חבורה של מאה שאינן יכולין לאכול כזית אין שוחטין עליהן. ופירש"י, שהדין של אפילו חבורה של מאה אנשים וכו' היינו לר' יוסי שהכל תלוי באכילה, ולכן יחיד ויכול לאכול כזית שוחטין עליו, מאה ואין יכולין לאכול כזית בין כולם אין שוחטין עליהן. ומבואר מדבריו, שאפילו אם כל אחד מהמאה אוכל רק כל שהוא מ"מ כיון שאכילתם יחד מצטרפת לכזית שוחטין עליהן, כי עיקר הענין שיאכל כזית אחד.

אמנם הרמב"ם [פ"ב ה"ג] כתב : אפילו חבורה של מאה ואין כל אחד מהן יכול לאכול כזית אין שוחטין עליהן. עכ"ל.

והקשה בספר בני דוד [על הרמב"ם] ע"ד רש"י, שהרי שנינו [לקמן ס"א א'] שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו כשר, ולפי דברי רש"י כיון שיש אוכלים אחרים פשיטא דכשר, שהרי לאכול פחות מכזית ודאי יכולים לאכול, והרי בכלל שלא לאוכליו הוא חולה. אמנם יתכן לומר, ש'שלא לאוכליו' היינו טמא וערל, או אפשר דמיירי בחולה שאינו יכול לאכול אפילו פחות מכזית. עוד הקשה מהתוספתא [פ"ו הובא בכסף משנה פ"ד ה"ב] נטמאו חלבים והבשר קיים אם יש כזית לכל אחד ואחד יזרוק ואם לאו לא יזרוק, וכן מהמשנה לקמן [פ"ט א'] לעולם נמנים עליהם עד שיהא כזית לכל אחד, וכן מסוכה [מ"ב א'] קטן שיכול לאכול כזית שוחטין עליו הפסח מ"ט איש לפי אוכלו כתיב, ופרש"י שממנים אותו עם בני החבורה כו' הראוי לאכילה. יע"ש עוד.

**ובהעמק דבר להנצי"ב** [במדבר ט' י"ב בהרחב דבר] כתב, שאמנם בבריאים שיכולים לאכול הרבה לא חשיב אכילה בפחות מכזית, מה שאין כן זקן וחולה. וכיוצא בזה חילק רש"י ביומא [ל"ט א' ד"ה וכל עיי"ש] בין פחות מכזית משביע או לא, דאם הוא משביע מיקרי אכילה אפילו פחותה מכזית.

**איבעיא להו: פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו ושלא לשמו, מהו? מי אתי שלא לשמו ומפיק ליה מידי לשמו, ומכשיר ליה, או לא? ... איבעיא להו: פסח ששחטו בשאר ימות השנה בשינוי בעלים, מהו? שינוי בעלים כשינוי קודש דמי, ומכשיר ליה, או לא? ... אלא אמר רבא: פסח ששחטו בשאר ימות השנה בשינוי בעלים – נעשה כמי שאין לו בעלים בזמנו, ופסול.**

**בדין פסח בשאר ימות השנה ששחטו לשמו ושלא לשמו** מבואר בגמ', דלדעת רב דימי כמו שלשמו המכשירו בזמנו אין מוציאו מידי שלא לשמו [וכשעירב מחשבת שלא לשמו ולשמו פסול], כך שלא לשמו שמכשירו שלא בזמנו אינו מוציאו מידי לשמו, ולכן פסול אם חשב על שניהם. ולדעת רבא פסח בשאר ימות השנה ששחטו לשמו ושלא לשמו כשר, וראייתו מהדין שהפסח שלא בזמנו עדיין סתמו לשמו [ר"ל ונחשב שמעורב כאן מחשבת לשמו כיון דסתמו לשמו], ואעפ"כ אם שחטו שלא לשמו הרי הוא כשר.

וכתב המאירי, שהסברא בדברי רבא זה כהשיטה שפסח שלא בזמנו צריך לעוקרו לשם שלמים [לקמן ס"ד א' ע"ג א'] ולכן גם בשאר ימות השנה סתמו לשמו ולכן יש ראייה לדין לשמו ושלא לשמו שכשר וכו', אך למ"ד [שם] שאי"צ עקירה א"כ אין ראייה לדין הנ"ל והלכה כדברי רב דימי שלשמו ושלא לשמו פסול.

ובהמשך מסתפקת הגמ' בדין פסח ששחטו בשאר ימות השנה בשינוי בעלים אם מכשירו כשינוי קודש, ומסקנת רבא, שהפסח ששחטו בשאר ימות השנה בשינוי בעלים נעשה כמי שאין לו בעלים בזמנו, ופסול. וכן פסק הרמב"ם [פט"ו מפסולי המוקדשין ה"א].

להיפך, שאף שבשחיטה דוקא אם כל מחשבתו היתה לשם ערלים נפסל הקרבן, בזריקה אפילו אם מחשבתו היתה גם למולים וגם לערלים הקרבן נפסל.

ומקשה רב אשי שהרי גם את הפסוק "וכל ערל" יש לפרש שאפילו כל דהוא ערלה פסלה. ולכן פירש ר' אשי, שמחלוקתם של רבה ורב חסדא היא באופן ששחט לשם ערלים שאינם מבני החבורה, שסובר רבה שכיון שכל דין שינוי בעלים נלמד ממה שנאמר "עליו" ולא על חבירו, א"כ מחשבת חבירו פוסלת דוקא דומיא ידידה שהוא שייך בהקרבת קרבן פסח, ולרב חסדא גם ערל נחשב 'דומיא ידידה' הואיל שיכול לתקן את עצמו.

וכתבו תוס' [בע"א ד"ה שחטן], שכל המחלוקת של רבה ורב חסדא היא דוקא לעניין השוחט על מנת שיתכפרו בו ערלים בזריקה, כי עי"ז נחשב שיש גירעון בשחיטה, ולפי שיטתם ה"ה בשחטו לאוכליו ע"מ שיתכפרו שלא לאוכליו בזריקה לדעת רב חסדא פסול, אך באופן שזרק על מקצת ערלים לכו"ע כשר, שהרי אין מחשבת אוכלין פוסלת בזריקה.

ומבואר בגמ', שאף שמצינו שרב חסדא אינו סובר 'הואיל' לקולא לעניין האופה מיו"ט לחול שלא אמרינן 'הואיל' ומקלעי ליה אורחים, מ"מ לחומרא סובר הוא הואיל. וכתבו תוס', שחילוק זה הוא רק לענין דרבנן, אבל בדאורייתא לא שייך לחלק בין לקולא או לחומרא.

וברמב"ם [פ"ב ה"ו] כתב: שחטו למולים וזרק הדם לשם מולים וערלים פסול שהזריקה חמורה שהיא עיקר הקרבן, שחטו למולים שיתכפרו בו ערלים פסול שהרי יש מחשבת ערלים בזריקה. עכ"ל. והשיג עליו הראב"ד: הא דלא כהלכתא, דרב אשי דהוא בתרא קא פסיק מקצת ערלה לא פסלה לא שנה בשחיטה ל"ש בזריקה.

ומבואר שהרמב"ם פסק כשיטת רב חסדא בתחילה שמקצת ערלה פוסלת בזריקה, ומשמע מדבריו שזה דוקא בזריקה ולא בשחיטה, ועי"ז השיג הראב"ד, שהרי אחרי קושיית רב אשי שיש לפרש הפסוק "וכל ערל" שאפילו מקצת ערלה פוסלת, א"כ גם בשחיטה היא פוסלת אף במקצת.

ובכסף משנה יישב דעת הרמב"ם, שלעולם קושיית רב אשי שיש לפרש כך את הפסוק היא רק בדרך אפשר, ולכן אין להניח מה שפשוט לגמ' בתחילה מחמת מה שמסתפק רב אשי, וגם שבגמ' מקשה סתירה בדעת רב חסדא אם אמרינן 'הואיל', ותירוץ הגמ' דחוק.

כמו"כ מבואר שהרמב"ם לא סובר הסברא הנ"ל של תוס' שכל מחלוקתם של רבה ורב חסדא הוא דוקא בשוחט ע"מ לזרוק על הערלים, אלא ה"ה בזרק על ערלים פסול. ולשיטתו גרע מחשבת ערלה ממחשבת שלא לאוכליו לשם חולה וזקן [ליקוטי הלכות].

ותמה המאירי, שהרי שלהלכה פסח שלא בזמנו אי"צ עקירה לשם שלמים, וא"כ סתמו לשם שלמים, ובשלמים שינוי בעלים אינו פוסל אלא רק לא עלה לבעלים לשום חובה. ועי' להלן דף ס"ד שהבאנו בשם הליקוטי הלכות, שמדברי הרמב"ם האלו מוכח סובר שצריך עקירה, ועיי"ש בדברי הראשונים בזה. וע"ע באבן האזל [על הרמב"ם שם] מה שכתב בזה.

## דף ס"א

משנה. שחטו שלא לאוכליו, ושלא למנויו, לערלים ולטמאים - פסול. לאוכליו ושלא לאוכליו, למנויו ושלא למנויו, למולים ולערלים, לטמאים ולטהורים - כשר. שחטו קודם חצות - פסול, משום שנאמר בין הערבים. שחטו קודם לתמיד - כשר, ובלבד שיהא אחר ממרס בדמו עד שיזרק התמיד. ואם נזרק - כשר.

### אם קודם חצות נחשב 'פסח שלא בזמנו'

וכן פסק הרמב"ם [פ"ב מקרבן פסח ה"ה, ופ"א ה"ד, ופ"ו מפסולי המוקדשין ה"ב] כל הדינים המבוארים במשנה.

ובזבחים [י"א ב'] שנינו, הפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר שלא לשמו רבי יהושע מכשיר, כאילו נשחט בשלשה עשר [כיון שאין זה זמנו והפסח ששחטו שלא בזמנו שלא לשמו כשר]; בן בתירא פוסל, כאילו נשחט בין הערבים. ובגמ' שם שקיל וטרי בטעמו של בן בתירא, ומסקנת הגמ' שפסח ששחטו ב"ד קודם חצות פסול בין לשמו בין שלא לשמו, שלשמו פסול כיון שאי"ז זמנו, ושלא לשמו פסול הואיל ומקצת היום ראוי לשחיטת הפסח.

ופסק הרמב"ם [פסולי המוקדשין שם] כדברי בן בתירא. והשיג עליו הראב"ד שם. וכתב הכסף משנה, שכונת השגת הראב"ד הוא שהיה לו לפסוק כדעת ר' יהושע שהוא "מאריה דתלמודיה טפי", אך טעמו של הרמב"ם הוא כיון דבגמ' שקלו וטרו לפרש את דברי בן בתירא לכן נראה שהלכה כמותו.

שחטו למולין על מנת שיתכפרו בו ערלים בזריקה. רב חסדא אמר: פסול, רבה אמר: כשר. רב חסדא אמר פסול - יש מחשבת ערלים בזריקה. רבה אמר כשר - אין מחשבת ערלים בזריקה ... אלא אמר רב אשי: רב חסדא ורבה בהאי קרא קמיפלגי: ונרצה לו לכפר עליו - עליו ולא על חבירו. רבה סבר: חבירו דומיא ידידה, מה הוא דבר כפרה - אף חבירו דבר כפרה ...

### אם השוחט והזרק לשם ערלים פסול

בתחילה סוברת הגמ' שלכו"ע הפסוק "וכל ערל" מלמד שאם כל מחשבתו בשחיטה היתה לשם ערלים הקרבן פסול, אלא נחלקו רבה ורב חסדא בדין זריקה, ומחלוקתם תלויה כיצד לדרוש את הפסוק "זאת", שלשיטת רבה הכונה למעט זריקה ממחשבת ערלות אף אם חשב רק לשם ערלים [שאף שהיא פוסלת בשחיטה אינה פוסלת בזריקה], ורב חסדא דורש פסוק זה



## דף ס"ב

... ומאי לא עשה בה מקצת טומאה ככל טומאה - דאילו איטמי חד מאברים, האי דאיטמי - שרפינן ליה, ואידך - אכלינן ליה ... דאילו בכל הזבחים בין שנטמא חלב ובשר קיים, בין שנטמא בשר וחלב קיים - זורק את הדם. ואילו בפסח, נטמא חלב ובשר קיים - זורק את הדם, נטמא בשר וחלב קיים - אינו זורק את הדם ...

### אכילה מעכבא

לקמן [ע"ח ב'] שנינו : נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם. נטמא החלב והבשר קיים זורק את הדם. ומבואר שם בגמ' שלדעת ר' נתן אכילת פסחים לא מעכבא.

ופסק הרמב"ם [פ"ד ה"ב] וז"ל : בשר הפסח שנטמא ונודע לו קודם זריקה אף על פי שהאימורין טהורין לא יזרוק את הדם שאין הפסח בא אלא לאכילה ואם זרק לא הורצה, ואם לא נודע לו עד שנזרק הדם הורצה שהציץ מרצה על שגגת הבשר שנטמא ואינו מרצה על הזדון, נטמאו מקצת האיברים שורף את הטמאים ואוכל את הטהורים, נטמאו האימורים והבשר קיים זורק את הדם והבשר נאכל לערב. עכ"ל. והיינו כמ"ד דאכילת פסחים מעכבא. ועי' מה שנכתוב שם בעזה"י.

... מתיב רב הונא בריה דרב יהושע: הפסח שעברה שנתו ושחטו בזמנו לשמו, וכן השוחט אחרים לשם פסח בזמנו, רבי אליעזר פוסל ורבי יהושע מכשיר. טעמא - בזמנו, הא שלא בזמנו - כשר. ואמאי? נימא: הואיל ובזמנו פוסל - שלא בזמנו נמי פוסל! - אמר רב פפא: שאני התם, דאמר קרא ואמרתם זבח פסח הוא - הוא בהוייתו, לא הוא לשום אחרים, ולא אחרים לשמו. בזמנו שהוא פסול לשום אחרים - אחרים פסולין לשמו. שלא בזמנו, שהוא כשר לשום אחרים - אחרים כשרים לשמו.

ברמב"ם [פ"ט מ"ו מפסולי המוקדשין ה"ב] כתב : פסח ששחטו לשמו בארבעה עשר קודם חצות פסול לפי שאינו זמנו, עברה שנתו ושחט בזמנו לשם פסח, וכן השוחט שאר זבחים לשם פסח אפילו שחטן אחר חצות הרי אלו כשרים ולא עלו לבעלים לשם חובה. עכ"ל. והיינו כר' יהושע.

## דף ס"ג

... והכא במאי עסקינן - כגון שגמר בלבו לתרווייהו, בין למולין בין לערלים, והוציא בפיו לערלים ולא הספיק לומר למולין עד שנגמרה שחיטה בערלים. ובהא פליגי: דרבי מאיר סבר: לא בעינן פיו ולבו שוים, ורבנן סברי: בעינן פיו ולבו שוים ...

### אם מחשבת פיגול הוא דוקא כשמוצא בפיו

כתב רש"י, שכל מחשבת קדשים מוציא בפיו הוא. וכן כתבו תוס', וביארו ההוכחה מכאן, דאל"כ למה לר"מ הוי פיגול אם לא הספיק לומר למולין, הרי עכ"פ יש כאן מחשבת מולים

[ועי' בתוס' שאנץ כאן באריכות. וכן מבואר ברש"י זבחים מ"א ב' ד"ה כגון, מנחות ב' א' ד"ה כל המנחות, שם ע"ב ד"ה מחשבה, וכן בתוס' ב"מ מ"ג ב' ד"ה החושב, זבחים ד' ב' ד"ה מחשבה, בכורות נ"ט א' ד"ה במחשבה, חולין ל"ט א' ד"ה אלא]. והיינו דאי נימא דמחשבה נמי סגי, אמאי פסול לר"מ מחמת שהוציא בפיו ערלים, הא בלבו גמר גם למולין, וע"כ מוכח דדין מחשבת פיגול הוי דוקא מה שמוציא מפיו.

אכן המאירי כאן כתב שאין צריך דוקא דיבור לפיגול, או להכשיר [ע"י מחשבת מולים], דלעולם סגי במחשבה, ורק כשבלבו חשב אחרת ובפיו הוציא בטעות דלא כמו שחשב בלבו, בזה לא מהני כלל. ולכן כאן שחשב לומר לערלים ולמולין והוציא בפיו רק ערלים, לא מהני לפסול, וכן להיפך לא מהני מחשבתו [וזה נכון למסקנא לכו"ע, ובדעת ר"מ להס"ד שאי"צ שיהיה פיו וליבו שווים היינו שכיין שבפיו הוציא לשם ערלים הרי זה מפקיע מה שחשב בליבו גם לשם מולים]<sup>א</sup>.

**וברמב"ם** [פ"ג מפסולי המוקדשין ה"א] כתב : שלש מחשבות הן שפוסלין את הקרבנות, ואלו הן, מחשבת שינוי השם ומחשבת המקום ומחשבת הזמן. מחשבת שינוי השם כיצד וכו', מחשבת המקום כיצד וכו', מחשבת הזמן כיצד וכו'.

א ובשיעורי ר' דוד העיר בזה בדעת רש"י ותוס', מה ראייה מכאן דפיגול הוי דוקא בדיבור הא לעולם י"ל דבאמת במחשבה נמי סגי, ורק דנימא דהיכא שגמר להוציא בשפתיו, אז חל רק ע"י דיבור, ולכן הכא כיון שגמר להוציא בשפתיו משו"ה לא מהני מחשבתו כלל, וחל רק מה שאמר בפיו, ולכן אי לא בעינן פיו ולבו שוין, פסול. וכן מצינו בשבועות [כ"ו ב'] להס"ד שם דשבועה מהני במחשבה, דאפ"ה אי גמר להוציא בפיו, בעינן דוקא דיבור, וא"כ ה"נ נימא דהא דמבואר הכא דחל רק ע"י דיבור, הוי רק משום דגמר להוציא בשפתיו.

וביאר, דכל סברא זו שייך רק היכא דהוי דין חלות [שהוא העו-שה], כמו בתרומה, וכמו בשבועה דהוי חלות שבועה, דבזה שייך לומר דאם רוצה לעשות החלות שבועה בפיו, לא הוי שבועה מה שבלבו [דהא לא היה בדעתו לישבע בלבו]. כי בעצם יש ב' אופנים לעשות החלות או ע"י מחשבה או ע"י דיבור, בזה י"ל דכשרוצה לעשות בדיבור, אינו עושה החלות ע"י לב.

אבל במחשבת פיגול, וכן במחשבת ערלים ומחשבת כשרות דמולים, הרי אין זה חלות, רק דהוי מחשבה בעלמא דהמ-חשבה פוסלת או מכשרת, וא"כ בזה אי הוה סגי נמי מח-שבה לחוד, לא שייך לומר דאם גמר בלבו להוציא בשפתיו לא יחול ע"י הלב, דהא אין כאן איזה חלות דנימא דאיכא ב' אופנים לעשות החלות, ורק דעצם המחשבה היא שפוסלת [ואף כשאומר בדיבור נמי הפסול הוי מחמת המחשבה]. כי עצם זה שיש מחשבת פסול על הקרבן, ממילא נפסל, א"כ הרי סגי נמי בלב, נמצא דמה שחשב בלבו פוסל ממילא, ואין תלוי כלל אם ברצונו ג"כ לומר בפיו.

ולכן שפיר הוכיחו דע"כ דכל פסול מחשבה הוי רק ע"י דיבור דוקא, דאי נימא דפסול מחשבת ערלים הוי ג"כ במחשבה, א"כ מ"ט הכא חשיב כולה ערלה, הא בלבו חשב ג"כ למולין, והוי רק מקצת ערלה. עכ"ד הגר"ד.

והעיר המשנה למלך שם, שמדברי הרמב"ם נראה שכל מחשבה בקדשים היא אפילו בלא הוצאה בפה.

ובספר החינוך [מצוה קמ"ד] כתב וז"ל: ופיגול הוא קרבן שחשב עליו הכהן המקריב מחשבת פסול בשעת זביחה או הקרבה, ופסול המחשבה הוא כגון שהסכים בדעתו בעת הזביחה או בעת ההקרבה שיאכל מאותו קרבן אחר זמן המוגבל לאכילתו... ויתר דיני המחשבות, איזו מחשבה פוסלת, כגון מחשבת שינוי השם... מבוארים במקומות רבים מסדר קדשים.

ובבאר הגולה [יו"ד ס' רע"ד] כתב: הרמב"ם והסמ"ג כתבו דפיגול הוא במחשבה בלא דיבור. וכן כתב התפארת ישראל [כלים פכ"ה מ"ט].

אמנם בליקוטי הלכות [זבחים כ"ט א' בובח תודה], כתב: והנה אי פיגול נעשה על ידי מחשבה לבד, או דבעינן דוקא דיבור, ברמב"ם לא הוזכר דין זה בבירור. והא דנקט בפ"ח כל המחשב מחשבה שאינה נכונה הרי זה עובר בלא תעשה, שנאמר וכו', וכהאי גוונא בכמה מקומות הזכיר לשון מחשבה בענינים אלו, אפשר דלישנא דגמרא נקט בזה, לשון הגמרא המחשב בקדשים לוקה וכו'. עכ"ד. ועיין שם חידושי של בנו הר' אברהם.

וע"ע בשו"ת מנחת ברוך [סי' א'] ושו"ת בית מרדכי [ח"ב סי' ה'].

משנה. השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה. רבי יהודה אומר: אף התמיד. רבי שמעון אומר: הפסח בארבעה עשר, לשמו - חייב, ושלא לשמו - פטור. ושאר כל הזבחים, בין לשמן ובין שלא לשמן - פטור. ובמועד, לשמו - פטור, שלא לשמו - חייב. ושאר כל הזבחים, בין לשמן ובין שלא לשמן - חייב חוץ מן החטאת ששחטו שלא לשמה.

### השוחט פסח ושאר קרבנות על החמץ

מבואר בגמ' להלן [ס"ד א'], שטעמו של רבי יהודה הוא ממה שכתוב "לא תשחט על חמץ דם זבחי" - זבח המיוחד לי, שהוא התמיד. וטעמו של רבי שמעון הוא מצד שנאמר פעמיים 'זבחי' לגבי איסור זה [שמות כ"ג י"ח, ל"ד כ"ה], ויש ליקח 'אחת מאחד מהם וליתן על השני, וא"כ בפסוק אחד נאמר 'זבח' והיינו פסח בזמן הקרבתו שאז מחויבים דוקא עליו, ובפסוק השני נאמר 'זבחי' והיינו שלא בזמן פסח שמחויבים גם על שאר זבחים.

ובגמ', אמר רבי שמעון בן לקיש, לעולם אינו חייב עד שיהא החמץ לשוחט או לזורק, או לאחד מבני חבורה, ועד שיהא עמו בעזרה. רבי יוחנן אמר, אף על פי שאין עמו בעזרה. ולמסקנת הגמ' נחלקו בפירוש מה שאמרה תורה "על זבחי" אם 'על' מתפרש דוקא בסמוך או לאו דוקא בסמוך [וכמחלוקתם לענין השוחט את התודה ולחמה חוץ לעזרה אם מתקיים מה שנאמר "על זבח התודה חלות"].

ומבואר בגמ', שהטעם שאף אם לשוחט אין חמץ אלא שיש לאחד מבני חבורה חמץ חייב ע"ז, הוא כיון שלא נאמר "לא תשחט על חמץ" אלא "לא תשחט על חמץ", ומ"מ אינו חייב על חמץ שיש לכל אדם בעולם כיון שנסמך לו הפסוק "ולא ילין", שהחיוב רק במי שמתחייב עליו משום לא ילין. אמר רב פפא, הילכך כהן המקטיר את החלב עובר בלא תעשה, הואיל וישנו בכלל הלנת אמורין. ובהמשך מבואר בגמ' שנחלקו תנאי בזה אם גם המקטיר על החמץ חייב.

וכתב רש"י [בע"א ד"ה עד], שאם יש חמץ לאחד מבני החבורה כולם עוברים. אמנם התוס' [ע"ב ד"ה או] כתבו, שכשהחמץ הוא אצל מבני החבורה אין חיוב הלאו על בעל החמץ אלא על השוחט את הפסח, שהרי נאמר "לא תשחט", וגם שלבעל החמץ הוא לאו שאין בו מעשה. ובליקוטי הלכות [בובח תודה] כאן כתב, שבספר יראים משמע כדברי רש"י, אמנם ברמב"ם [סה"מ ל"ת קט"ו] משמע שרק בעל החמץ מתחייב [ר"ל, כשיש לאחד מבני חבורה רק הוא עובר וכן כשיש לשוחט או לזורק רק הוא עובר]. ועי' ספר החינוך [מצוה פ"ט].

כתב הרמב"ם [פ"א ה"ה]: השוחט את הפסח בזמנו והיה לו כזית חמץ ברשותו לוקה, שנאמר לא תזבח על חמץ דם זבחי, שלא יזבח הפסח והחמץ קיים [וכדעת ת"ק שרק על פסח חייב], אחד השוחט ואחד הזורק את הדם ואחד המקטיר את האימורין [כמ"ד שחייבים גם על הקטרה] אם היה ברשות אחד מהם או ברשות אחד מבני חבורה שאוכלים פסח זה כזית חמץ בשעת הקרבתו, הרי זה לוקה והפסח כשר. עכ"ל. וכתב הכסף משנה, שהדין הזה שהפסח כשר הוא ממשעות המשנה ש"עובר בלא תעשה" ולא שנינו "הרי זה פסול".

## דף ס"ד

... ובמועד לשמו פטור וכו'. טעמא דשלא לשמו, הא סתמא - פטור. אמאי? פסח בשאר ימות השנה שלמים הוי. שמעת מינה: פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה! - אמר רבי חייא בר גמדיא, נזרקה מפי חבורה ואמרו: כגון שהיו בעלים טמאי מת, ונדחין לפסח שני, דסתמיה לשום פסח קאי.

### אם פסח שלא בזמנו צריך עקירה

במשנה איתא לדעת רבי שמעון: "במועד שלא לשמו חייב" כיון שהיא שחיטה ראויה, שהרי פסח שלא בזמנו שלמים הוא. ומוכיחה הגמ', דמשמע דוקא באופן שחשב שלא לשמה, אבל בסתמא פטור כיון שעדיין הוי שחיטה שאינה ראויה, ומוכח מזה שפסח בשאר ימות השנה אף שהוא עומד לשם פסח צריך עקירה. ודוחה הגמ', דמיירי שהיו הבעלים טמאי מת ונדחין לפסח שני וממילא הקרבן עדיין עומד לשם פסח.

ומתבאר בתוס', דלמ"ד דלא בעי עקירה אפילו אם ישחט לשם פסח כשר.

## זמן הקרבת האימורין

**ברמב"ם** [פ"א ה"ח] כתב שמקטירין חלבי הפסח עד שיעלה עמוד השחר. והעיר בליקוטי הלכות, שלפי מה שפסק **הרמב"ם** [פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ב] שמדרבנן אין מקטירים את האימורים אלא עד חצות, א"כ גם בפסח הדין כן, וכאן פירש הדין מדאורייתא. אי נמי, שאף מדרבנן לא גזרו בדיעבד אם לא הקטירו עד חצות, והוא דין רק לכתחילה.

... הא בעי אקטורה! - דהדר מקטיר להו. - והכתיב והקטירו שלא יערב חלביו של זה בזה! - דהדר מקטיר להו חדא חדא. - והתניא: והקטירים - שיהא כולו כאחד! אלא: תפיסה בעלמא ...

## שצריך להקטיר אימורי כל הקרבן יחד, וכל קרבן בפני עצמו

בליקוטי הלכות העתיק דין זה שצריך להקריב כל אימורי הקרבן יחד, והתפלא על הרמב"ם שלא הזכיר דין זה, ורק הביא [פ"ח מק"פ ה"ו] שאין לערב חלבי קרבן זה בקרבן אחר.

נותנו לחבירו. שמעת מינה הולכה שלא ברגל הויא הולכה. - דילמא הוא נייד פורתא! ואלא מאי קא משמע לן? - הא קמשמע לן: ברב עם הדרת מלך.

פסק הרמב"ם [פ"א מפסוה"מ הכ"ג] דלאו שמה הולכה. ועי' ליקוטי הלכות לזבחים י"ד ב'.

## דף ס"ה

כמעשהו בחול וכו'. שלא ברצון מאן? - אמר רב חסדא: שלא ברצון רבי אליעזר דאי רבנן - הא אמרי שבות הוא, ואין שבות במקדש ... רב אשי אמר: אפילו תימא שלא ברצון חכמים, ורבי נתן היא. דתניא, רבי נתן אומר: שבות צריכה - התירו, שבות שאינה צריכה - לא התירו.

**אם להלכה מכבדים את העזרה אחר שחיטת הפסח** מבואר בגמ', שלדעת ר' אליעזר יש חיוב חטאת בכיבוד העזרה כדין המכבד את הבית והמרבץ שחייבים משום בונה, שעל ידי שמכבד או מרבץ, הוא מושה גומות שבקרקע [עי' שבת צ"ה א']. ולכן לדעתו ודאי אסור הדבר אף במקדש. ולרב אשי יש לפרש את המשנה גם כדברי חכמים שכיון שאינה צריכה לעבודת הקרבנות לא התירו.

**וברמב"ם** [פ"א ה"ז] כתב: חל ארבעה עשר להיות בשבת כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת, ורוחצין את העזרה בשבת שאין איסור שבות במקדש אפילו בדבר שאינו צורך עבודה איסור שבות במקדש היתר הוא. עכ"ל. וכתב הכסף משנה, שטעמו של הרמב"ם הוא שכיון שרב אשי פירש שמה שהיה שלא ברצון חכמים הוא לדעת ר' נתן, משמע שרבים פליגי עליה, וא"כ הלכה כרבים.

רבי יהודה אומר כוס היה ממלא וכו'. תניא, רבי יהודה אומר: כוס היה ממלא מדם התערובות, שאם ישפך דמו של אחד מהן נמצא זה מכשירו ...

וכתב בליקוטי הלכות, שאף שלא קי"ל כר"ש לגבי דין השוחט את הקרבן על החמץ וחייב דוקא השוחט את הפסח על החמץ, מ"מ נפקא מינה מסוגיא זו דלר"ח בר גמדת דס"ל דבעלמא לא בעי עקירה, אם שחט את הפסח בחוה"מ או אחר הפסח סתמא, דלא בעי עקירה וממילא הוא כשר לשם שלמים. ולדעת תוס' כשר אף בשחט להדיא לשם פסח כנ"ל. וכתב שכדבריהם משמע בפה"מ להרמב"ם והעתיק שם כתירוצו של ר"ח בר גמדת ומשמע שסובר שכן הלכה. וכן בסמ"ג [מצוה קפ"ב] מוכח שסובר להלכה דלא בעי עקירה.

אמנם כתב, שברמב"ם [פ"ד מפסוה"מ ה"ט] מוכח שסובר שצריך עקירה [עי' מה שהבאנו בזה לעיל דף ס'], ועל כרחק שחזר בו.

משנה. הפסח נשחט בשלש כתות שנאמר ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל - קהל ועדה וישראל. נכנסה כת הראשונה, נתמלאה העזרה, נעלו דלתות העזרה, תקעו הריעו ותקעו. הכהנים עומדים שורות שורות ובידיהם בזיכי כסף ובזיכי זהב ...

איתא בגמ', אמר רבי יצחק אין הפסח נשחט אלא בשלש כתות של שלשים שלשים בני אדם. כיון שהוא ספק במה שנאמר 'קהל' 'עדה' ו'ישראל' אם צריכים להיות בבת אחת או בזה אחר זה [שכל אחת מהם מחייבת רק עשרה בני אדם]. לכך בעינן שלש כתות של שלשים שלשים בני אדם, שממה נפשך מתקיים הפסוק בין בבת אחת ובין בזה אחר זה. היו הכל חמשים, נכנסים בתחלה שלשים ושוחטין, ויוצאים עשרה ונכנסין עשרה, וחוזרין ויוצאין עשרה ונכנסין עשרה.

וכן פסק הרמב"ם [פ"א ה"ט י"א י"ב ג'] כל הדינים בזה, וכתב שדין זה אינו מעכב. וכתב הכסף משנה שכן משמע מלשון המימרא של ר' יצחק שלא הזכיר שהפסח פסול בכה"ג. ובליקוטי הלכות ביאר שדין זה פשוט כיון שבקדשים בעינן קרא לעכב.

עוד כתב הרמב"ם, שהקוראים את ההלל היו לויים. וכתב הכסף משנה שכן מבואר בתוספתא [פ"ד]. עוד כתב הרמב"ם שהתקיעה תרועה תקיעה היה לכל קריאת ההלל [כדמוכח בסוכה נ"ד ב'].

ובגמ' נחלקו אביי ורבא אם העזרה היתה ננעלת מאליה ע"י נס היו שהיו נועלים אותה, ופסק הרמב"ם כרבא שהיו נועלים אותה ולא סמכין אנסא.

... כהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד ...

בגמ' מבואר, שזה כשיטת ר' יוסי הגלילי שהפסח בזריקה, ומ"מ פסק הרמב"ם [פ"א ה"ז] שלהלכה הפסח בשפיכה. וביאר בליקוטי הלכות שכן משמע מסתימת הסוגיא להלן [פ"ט א'].

... קרעו והוציא את אימוריו, נתנו במגיס והקטירין על גבי המזבח ...



## פרק אלו דברים

משנה. אלו דברים בפסח דוחין את השבת: שחיטתו, וזריקת דמו, ומיחוי קרביו, והקטרת חלביו. אבל צלייתו והדחת קרביו - אינן דוחין את השבת. הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום, וחתירת יבלתו - אין דוחין את השבת. רבי אליעזר אומר: דוחין ...

פסק הרמב"ם [פ"א הי"ח], שכל שאפשר לעשותו מערב שבת אינו דוחה את השבת, וכדעת ת"ק.

## דף ס"ו

... למחר מי שפסחו טלה - תוחב לו בצמרו, גדי - תוחב לו בין קרניו ...

כתב הרמב"ם [פ"א הי"ט]: שכח ולא הביא סכין לא יביאנה בשבת, אלא נותנה בין קרני הכבש או בצמרו ומכישו עד שמביאו לעזרה ומקדישו שם, ואף על פי שהוא מחמר בשבת מחמר כלאחר יד הוא ומפני המצוה מותר, במה דברים אמורים כשלא הקדיש פסחו עדיין ולא אמר זה פסח אבל אם הקדישו לא יביא סכין עליו מפני שהוא עובד בקדשים, ומפני מה התירו להקדיש פסחו בשבת הואיל וקבוע לו זמן מותר להקדישו בשבת, וכן מקדיש אדם חגיגתו ביום טוב ואינו חושש. עכ"ל. וככל המבואר בסוגיין.

כתב הרמב"ם בפיה"מ, דכיון שקי"ל שדם מבטל דם א"כ ממילא לא קי"ל כר' יהודה שהרי זהו טעמו המבואר בגמ'. והעתיקו בליקוטי הלכות.

תניא, אמר להן רבי יהודה לחכמים: לדבריכם, למה פוקקין את העזרה? אמרו לו: שבת הוא לבני אהרן שילכו עד ארכובותיהם בדם ... אלא: בהולכת עצים למערכה, דלאו עבודה היא. - בהולכת אברים לכבש ובהולכת דם, מיהא היכי אזלי? - דמסגי איצטבי.

**כיצד היו הכהנים הולכים בעזרה להולכת הדם והעצים**  
העולה מדברי הגמ', שבעת שרצפת העזרה מלאה דם היו צריכים הכהנים לזהר שלא לילך על הרצפה ולעבוד עבודה באופן שיתלכלכו בגדי הכהונה ע"י ועבודתו פסולה. אלא יש להן לילך ע"ג אצטבאות של בנין הבנויות בעזרה בצדיה. ואפילו להוליך אז האיברים להכבש דרך רצפה אסור, דגם זהו בכלל עבודה [וכ"ה ברמב"ם פ"א מפסוה"מ הכ"ב שהולכת אברים לאו עבודה היא]. אכן להוליך אז עצים למערכה דרך הרצפה מותר, דהולכת עצים איננו בכלל עבודה ולא בעי כהונה. וכן העתיק כל זה בליקוטי הלכות [בתורת הקדשים].

ומבואר בגמ', דגם להרים הבגדים כדי לא להתלכלך מהדם אינו מועיל, שדרשו ממה שנאמר "מדו בד" שצריכים הבגדי כהונה להיות כמדתו שלא יחסר ושלל יותיר. וכתב בליקוטי הלכות [בזבח תודה], שנראה פשוט שע"י הגבהת הבגדים לא נקרא חסר אא"כ שהוא ע"י האבנט שאז מיגז גיז, וגם כאן היה ע"י אבנט, שהרי עוסקים בהולכת אברים שהיתה בידיהם, ובהכרח היה האבנט מגביה בגדיהם.